

מחשבה קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

ראש השנה דף כ"ג

עניין: מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה

דברי הגמ'

אמר אביי¹ פגימתה לפני החמה או לאחר החמה אם אמר לפני החמה לא אמר כלום דא"ר יוחנן מאי דכתיב² המושל ופחד עמו עושה שלום במרומיו מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה ולא פגימתה של קשת פגימתה של לבנה דחלשה דעתה פגימתה של קשת דלא לימרו עובדי החמה

עמק המלך הקדמה שלישית פ"ז

והיא לא ידעה הסוד הגדול הזה והנורא, כי מדת מלכות בית דוד, היא דמיון הלכנה דלית לה מגרמה כלום, ואם אין לה אור מהשמש, ולא יאורה, ואין לה שפע חם ושלום, ותמיד בגלות היא אומרת אמרתי 'אשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה' [הושע ב'טו], וכן אמרו חז"ל (ראש השנה כ"ג) מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה, כי כל זמן שהיא הולכת נגד פניה היא מקבלת אורה, וכשהיא הולכת לאחוריה יש לה פגימה וחסרון, כי החמה אינה יכולה לראות ולהביט בה.

מהר"ל חידושי אגדות

מתחדשים. ולפיכך המאור של הלבנה היא לעולם נגד החמה, כי במה שמתתפת עם החמה היא מלאה אור, ובמה שהיא פונה ממנה היא חסרה. והיינו דקאמר אם היתה הפגימה נגד החמה היתה חלשא דעתה, פי' כאלו [הי'] חסרון [בה] במה שהיא משתתפת עם העליונים, אבל עכשיו דבמה שהיא משתתפת עם העליונים מלאה ושלימה, אם כן אין חסרון [בה] ובמה שהיא פונה ממנה [הוא] הפגם. לפיכך אתי שפיר הך קושיא דקאמר דחלשא דעתא, ואיך שייך חולשא, וכי בשביל שיהיה הפגם שלא נגד החמה ולא יהיה נראה, [סוף סוף] יש כאן פגם, אלא כמו שבארנו כי הפגם לפי שהוא פונה מן החמה היא הוראה שהלבנה היא בכלל העליונים ובמה שהיא פונה לתחתונים [מצד זה היא הפגם].

[אורה] לגמרי, ובשביל זה לעולם אי אפשר שתהיה [החמה רואה] פגימת הלבנה מבטת בחמה, שהשי' היוצר בראשית ברא אותם בתאר [זה] שעושה שלום במרומיו שהוא המשלים את צבא השמים להיות [צבא השמים] בשלום. ואמר שהוא עשה זה שאלו היתה החמה רואה את פגימתה היה חלשא דעתה של לבנה שלא היתה משתתפת עם החמה באורה במה שהיא פונה [אליה] אבל עכשיו שהלבנה היא משתתפת עם החמה במה שהיא פונה [אליה], אף כי אינה משתתפת עם החמה באורה בצד שהיא פונה ממנה, כי ללבנה ב' בחינות הבחינה [האחת] במה שהיא משתתפת עם העליונים, הבחינה השנית במה שהיא פונה מהם למטה, כי הלבנה היא בגלגל אחרון קרוב לארץ, ולכך יקרה לה מקרה הארץ להיות חוזרת ומתחדשת תמיד כאשר הנמצאים התחתונים

חתם סופר דרשות דרוש לז' אדר שני

במדרש [דב"ר וילן] סן קרנו ימין למות סיסם קובל פלך

חיני זו וחיני שוקע וכן עמרס קיים. וי"ל דככר

חי' במדרש שהי' ההכ"ה אומר למרע"ה שכבר הגיע מלכות יב"י ואין מלכות נוגעת בחברתה כמלוא נימה, ונתרסה מרע"ה להיות שם צ"י כהדיוט ויהושע יכהיג הדור. וזהה אהז"ל [ר"ה כ"ג]: מעולם לא ראתה חמה פגימתה של לבנה שלא לבייש הלכנה בפני החמה, דבשעה שנתקטנה הלכנה לא הו' לריכה החמה למטע אורה חלל משום זה שלא יארע שתראה חמה פגימתה של לבנה. והנה אם יראה משה שפניו כפני חמה נהיגתו של יושע שהוא כפני הלכנה הרי רואה חמה פגימתה של לבנה, ח"כ גס החמה יש לה טענה וחיני זו וחיני שוקע וק"ל.